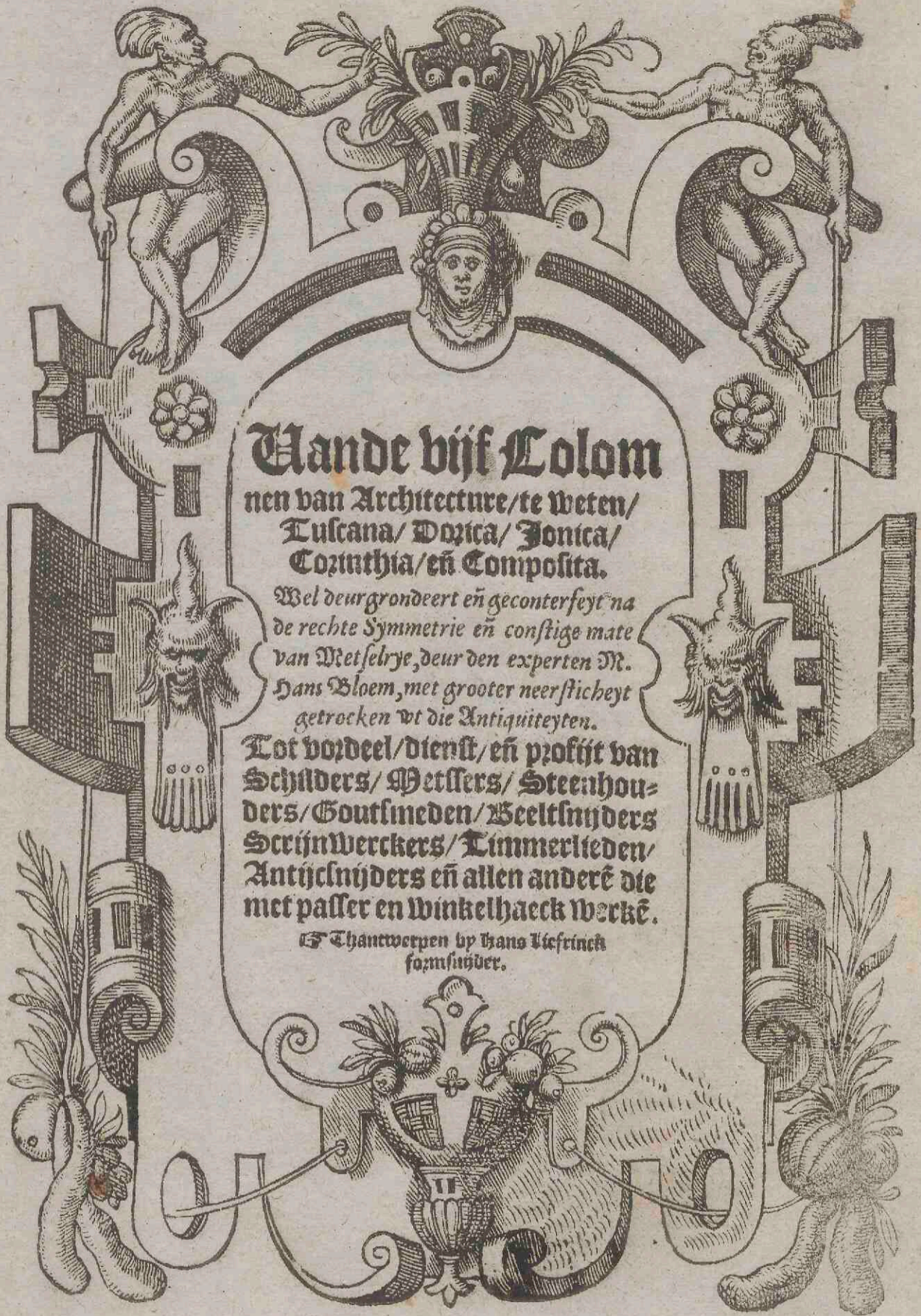

Vande vijf colommen van architecture te weten, Tuscana, Dorica, Jonica, Corinthia ende Composita

<https://hdl.handle.net/1874/42884>

**Vande vijf Colom
nen van Architecture/te Weten/
Tuscanica/ Dorica/ Ionica/
Corinthia/en Composita.**

Wel deurgrondeert en geconterseyt na
de rechte Symmetrie en constige mate
van Wetseleye, deur den experten M.
Hans Bloem, met grooter neersticheyt
getrocken wt die Antiquiteyten.

Tot voordeel/dienst/en profijt van
Schilders/ Hetters/ Steenhou-
ders/ Goutfmeden/ Beeltsnyders
Sceijnwerckers/ Timmerlieden/
Antijcsnyders en allen anderē die
met passer en Winkelhaeck Werkē.

Chantwerpen by Hans Viefrinch
formisijder.

Alle liefhebbers der const van Architecture en Metselepe te believen/sal ich met costen woorden scrijven vande vijf manieren van Colommen/te weten. Tuscana/ Dorica/ Ionica/ Corinthia/ en Composita: ende sal vertellen/hoe die haren eersien oorspronck gehad hebben/ende eerswerf gevonden zijn. **D**e eerste ende outste colomme is geweest de Dorica/dewelcke eers opgebracht is van eenen Vantsheere genaemt Dorus/dewelcke een heere was ouer Achaen en Peloponnesus in Grieken. Dese Dorus heeft eers inde stad van Argos onbedacht susdanigen Tempel gemaect/ende dit fatsoen van Metselepe is naederhandt voort verzept in meer ander steden van dpen Lande. En in dpen tijde en wistmen noch van geen symmetrie/ deylinge/ oft mate. Maer naederhandt als die van Athenen ozoge voerden in Asia/ ende tot eenen Capiteyn hadden Ionem den sone van Xuthus/ so hebben sij blant van Caria ingenomen/ende hebben selue lant geheeten Ionia nae den naem van haren hoofstman Ion. Als sij nu int selue landt begonsten Tempels te bouwen ter eeren van haren afgoden/ so hebben sij ten eerssten Apollin eenen tempel gemaect sulck als sij gesien hadden in Achaia/ en noemden dpen tempel Doricum/ om deswille datss desgelijck daerte vozen gesien hadde int lant van Doria. Maer als sij in dpen tempel de colomme oprecht woude/ so en hadden sij niet de symmetrie en rechte mate vande colommen. En want sij groote neestchepe deden om colommen te maken die grooten last soude mogen dragen/en nochtans frap en lustich sijn om aensien/so hebben sij de mate genomē van eens mans voer/ En vindende dat den voer is 1/3 steedē vande lengde van eens mans persoon/ so hebbe sij de mate gebracht op de colomme: En so dicke als sij maecten obenedenste vanden scacht der colomme/so lanch oft hooge maecten sij den schachte seamael mit sgaders capiteel. Also heeft die colonna Dorica eerswerf hare proportie en mate genomen na de lengde en stercke van eenen man/ en was heerlich om aensien in edificien en structuren.

Item naderhandt als sij der afgodinne Diana eenē tempel woude make/ so hebben sij willen een nieu maniere soeken/en hebben haer mate genomen na lichaem van een vrouwe die raen is van stature. En om dit gevoegelyck te doen/so maecten sij ierst de dicke der colomme op het achtste deel vander hoochde/ om dat de colomme souden schijnen hooger te zyn. Onder de basis vanden schacht d colomme leyden sij een spira/ dat beteckende de schoenen oft pantsfelen. Men capiteel sedten sij voluten oft wronnels/betekeneude daer doze die geolichten turen oft opgebonden loken vande hayre/hangende op de rechte en slincke sude. De capiteelen vercierde sij oock met cimatten en encarpen oft festinen/en dat was gelijck als hayr/ op twee/hoofst liggende. Dese colommen waren oock mer stien van bouen nedertwaerts goterwis wtgegroeft/betekeneude daer mede de pleyen en vouwen van lange rocken oft tabbarden die eerbaer vrouwe plegen te dragen. Aldus so heeft de Iuente vande colomme tweederhande onderscheet gehad/ deene na tsaetson des lichaems van een mans persoon/ bloot en sandt/praet/ dander verciert en raen ghelijck een vrouwe persoon. Maer de nacomelingen/want si hoe langer hoe subtylder werden/ende genuecte rezen in reyn dunne werck/so hebben sij de hoochde vande colonna Dorica gemaect op seuen diameters van haer dicke/en die Ionica acht en een half. Maer dwerck dat die van Ionien eers gemaect hebben/ dat heermen Ionicum.

De derde maniere vā colomme is geheete Corinthia/en wort gemaect nade gelijcknisse vā maechdelijcke stature. Want gelijckertwis als de maechden mids hare ionchepe van taren teeder/ raen en ranch van leden zint/ende meest bequaem tot fraphepe en tzaet/so ist oock met dese maniere van colommen. Men scrijft dat capiteel van deser colomme eerswerf gevonden is geweest inder manieren hierna volgende. Inde stad van Corinthen was een houbaere maeght/die werdt sieck en sterf. Na dat sy begrave was/so heeft hare voester oft manuche diese in haer kinthepe gewoefert hadde/sgadert seker pottekens en diergelijcke dingē daer de maget terwile datse leefde haer genoechte in gebat hadde/en heeft die gedaen in een mandekē of: corsthen van treneu geolichten/en heeft dat also geset bouen op tgraf vande maget/deckende dmandekē met eenen tichelsteen/om dattet te langer onder de blauwe hemel soude bliuen duerende. En so diekwils een dinc valt/so was dit corsthen geset op een wortel van Acanthus dwelck wij heeten Beerenclaw. Als nu den somertijt begost te naken/so en cost de wortel om des gewichts wille niet recht opwaerts wtgeschieten/maer de branekens en bladerē sochten plaetse aen alle suden van twordē mandekē oft corsthen om wt te wassen/en mides de hoecken vande tichelsteen so zynse bedwongen geweest nedertwaerts om te crōmen en voluten te make. Dus ist geueert dat Callimachus die om zyn const in marmerssteen te werck vande Acheniensos Catatechnos genaemt was/passerende vooz by dit graf/gewaer worden is dat desen corst daer stont/en dat de bladeren rontom den corst so nieuvelich op wessen. En want hy groot behagen had in dese nieuvelichepe/so heeft hy inde stad vā Corinthen Colomme gemaect na tself faetsoen/en heeft de symmetrie en proportie van capiteel daer in gebrocht/alsoomen siet int betreck vande Colomme Corinthia. By de vooz Colomme Corinthia/Ionica/en Dorica: men en maniere van Capiteelen/die nochtans hare oorspronck hebbe wt de colomme Corinthia haer beghintsel genomen te Corinthen/nae de stature en lengde van eender maget. En dus so heeft de colomme Corinthia haer beghintsel genomen te Corinthen/nae de stature en lengde van eender maget. En gelijckertwis als de Ionica volcht de stature van eens vrouwen en van acht deelen is/so is de Corinthia van negen deelen nae wtweisen van een ranche ionge maecht.

Wt dese dri manieren is noch een gevonden die noch reynder en subtylder is dan de Corinthia/en dese nu iere heet Composita/want sy tsamen geuecht wort vande vooz dri manieren van Colomme/met goede bequame proportie tsamen geset. Dese Composita is de langste in proportie van tien deelen/soot inde figure blyck.

Na desen is gevonden de Tuscana/dat een seer oude maniere van colomme is/so Plinius scrijft: want de Tusci (die nu bewoone Thertochdom van Florence) die hadde haer afcomst vande Grieken. en daer om gelijck de Tuscana seer na wel der Dorica. Sommige meesters van Architecture scrijven/dat dese colomme haren naem heeft na sekeren Quese Tuscans genaemt/vanden welcken de Dartschen haer afcomst hebben/somen bescreuen vindt. Is warachtich dat de Tuscana de grooffte en sterste is onder alle colommen/en datse om haers sterckhepe wille geheeten wort Tuscana. En daerom heb icke oock voze int beghintsel geset/want sy en heeft niet meer dan ses deelen inde lengde oft hoochde/ de Dorica seuen deelen/ de Ionica acht/ de Corinthia negen/ en de Composita tien.

Die scrijue ich daerō op datmen mercken mach dat dese const niet nieu oft onlanc gevonden is/maer dat sij ouer menich hondert jaren geweest heeft/inden tijde dat Coninch Salomon leefde. Want Josephus scrijft vande Tempel van Salomō te Jerusalem en Tpalays/dat hy dat dede maken en wercken opde Corinthische maniere. Dese const is oock gheueert geweest te Rome en te Venegien en ouer al Italien/ en is binnen cozte jaren herwaerts hiet te lande ouer gecomen/en die warachtige symmetrie is so clare int licht gebracht/dat de Romeynen noch Venetianen noy so sekeren maten gehad en hebben/alsmen nu in dese Colommen sien mach/so wel in hoochde/dicke/en breedde/also in verdunninge/ouerstehen/en dpergelijcke/so datter niet een linie en is/ sy en heeft haer rechte symmetrie en deylinge. hier mede so beghere ich/ dat ghy mynen goeden wille aensien/en mynen dienst in danche nemen wilt.

God sy met u.

Ghedruet Thantwerpen by Hans Viesfrinch Formisniider/ op de Lombaerde veste int gulden Toerhooft. M. D. LXXV.

6
Dit is lib. 4. cap. 1. Dorica

Ionica

Corinthia

Composita

Tuscana

I.
Tulcana.

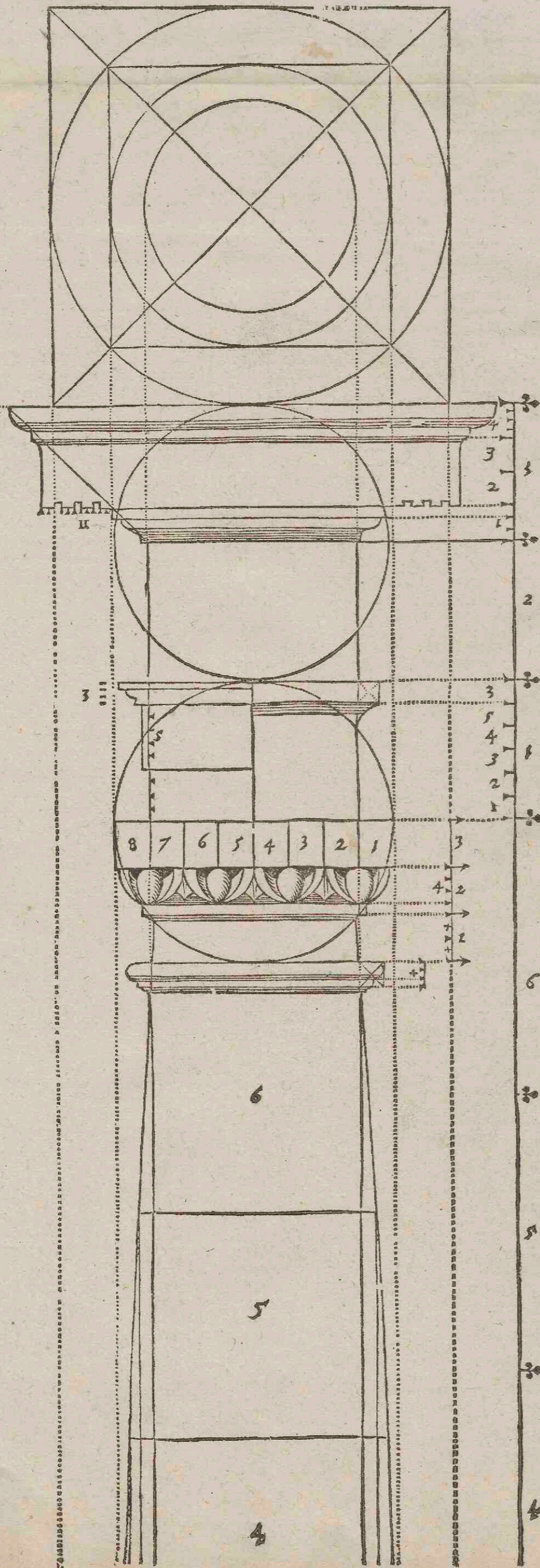
Dese eerste Colonne wort eens
groue boer geleken om haerder
fiercheit wille en wort daerom
noech geheeten Boerstverck. De
hoochde van dese Colonne suldy
deplen in neghen deelen/waer af
dat de twee deelen maken de sty-
lobate en de geheel base. Ende
dese twee deele wederom in sesse
deelen gedepte zijnde/so wort ee-
deel den oppersten cimatia gege-
uen/en dander den ondersten ci-
matia. De vier resterende deelen
describeret het quadraet/oft per-
fect viercant/dwelch twee diame-
ters cruysswijs deple. In dit qua-
draet suldy eenen ronden circhel
maken/en in desen circhel een an-
der quadraet/en in dat quadraet
wederom eenen circhel/die welcke
zijn sal de dichte vanden schacht
oft Colonne: maer dat buytste
viercant sal zijn de brypde van
de basis. En dat middelste qua-
draet gedepte wesende in acht dee-
len/daer af sullen de twee deelen
wesen de vduuninge des schachts
vander Colonne. Die brypde
van cimatium des plinthi wort
ghedepte in ses deelen/waer af
dat een deel wechiet/oft is ee vier-
cant/alsoo ghy dat sien moecht
hier ter rechter syden/geteekent
met de sesse deelen.

Dat onderste cymatiu (dwelch
wij oock basis heeten) ter slinc-
der syden wort ghedepte in twee
deelen/ den deel sal zijn de plin-
thus: dand wort gedepte in vier
deelen/waer af dat een deel zijn
sal de quadze boue de cornice: en
een van dyen vier deelen gedepte
wesende in twee deelen/ bryngt
wt en maect den regule onder de
cornice: en die cornice suldy int
viercant ouersieken/ ende soo sal
te geheel ouersieken oft projectu-
re wesen het seuenste deel vande
brypde vander stylobate.

Dat opperste cymatiu (dwelch
wij oock noemt cornice vander
stylobate) wort ghedepte in vier
deelen/ een deel wort gegeue der
vnderste cornice/ twee deele den
plinthi/en een deel de astragala
en den regule/also dat den astra-
galus tweemaal so groot sy als
den regule. Het cymatiu van de
schacht dwelch op de stylobate ge-
felt wort/ is half so dick als de co-
lonne/ ghedepte in twee deelen/
een deel tot de plinthi/dander
deel gedepte in drij deelen/waer
af datmen den thoro twee deelen
gheeft/ ende den regule het reste-
rende deel. Zijn dichte sal alsoo
veel zijn als van her buytenste qua-
draet tot ad vduuninge quadraet:
en de regule behoort ee quadraet
buyten de Colonne te gaen/en
tgene datter restert/salmen den
thoro gheuen.

De hoochde vanden schacht is
hooge ses deele vande dicke/mid-
gaders zijn cymatiu en capiteel.

Dat capiteel moet half so breet
zijn als den schacht oft colomme
dick is. En wort ghedepte in drij
deelen/ een deel totten abac/ het
tweede deel tot de thorus/derde
tot de phise oft zophor. De tho-
rus gedepte in vier deelen/waer
af dat een deel maect den regule/
en de drij deelen make den tho-
rus. De phise wort gedepte in twee
deelen/ die wij geteekent hebbe
mer een cruyss. het een deel is de
brypde van die tenia/ oft luff/
en dese tenia wort wederom in
drij deelen ghedepte/waer af dat

Technographie

profectura

cornice

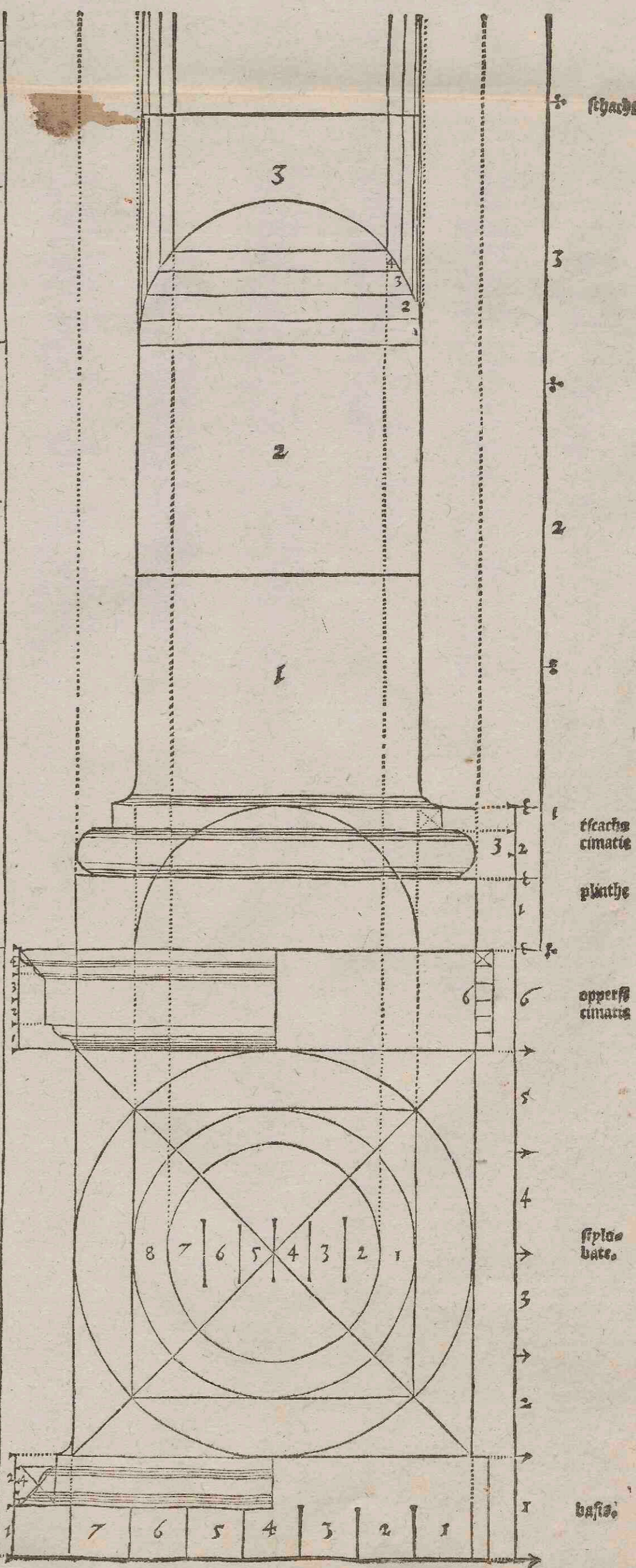
zophore

Epistylie

Capitel

Tenia

men een deel den regule gheuen
sal/en twee deele den astragala.
De projecture van capiteel sal
wesen een achtfte deel vande
te des schachts. De tenia sal een
quadraet ouersieken.
Het vduunen vande schacht sal
men aldus make. Den schacht sal
in zijn longde tusschen twee cyma-
tia gedepte worde in ses deelen/
De twee deelen sullen beneden
blinne staen/en die zijn vderdeele
vander hoochde. Op elcker syde
suldy van benede tot bouen linien
trecke op het achtste deel, en bo-
uen de linie van vderdeele suldy
een passer setten/trechende van
den eenen eynde totten anderen.
Den passer suldy voren aen de
syde/en sulde dat tot aent achtfte
deel vande slinche syde deplen in
vier deelen/en die teekenen met
dwersouergaende linien/alsomē
claetloek sien mach inde figure.
Desgeliker suldy wt elcken deele
een linie omdwaerts trecke/begin-
nende van buyten/en sulde die tot
dwaeste sesse deel trecken tot de
dwerse linie/en also voortso oock
de tweede en de derde. Als de li-
nien also getogē zijn elc op haer
plaatse/so mogē dan de linie van
vduuninge wederom van haer
dwerse linie getogē worden deen
totter andere. En so cruyt den
schacht zijn oprechte vduuninge.
Oft Capiteel setmen de archi-
trabe oft epistylum. Dese archi-
trabe moet so hooge zijn als ge-
draecht de halue dichte van den
schacht. En dese architrabe wort
gedepte in ses deele: ee deel geest-
men der opperste cornice/ En dit
deel wederom gedepte zijnde in drij
deelen/ een deel tot de regule/en
de twee deelen tot de cornice. En
die vijf and deelen der architrabe
wordē gedepte in negen/waer af
de vijf deelen worden gegeue der
opperste fascia en de viere d on-
derste fascia. en dit al ouergesie-
ken en opgheset gelick als dese
figure wort wiff. Hiernaes volcht
de phise oft het supercilium: en
de hoochde van deser phise is
de half dicke vander colomme.
Op de phise salme sette de cor-
nice/en die is van sulcher hooch-
de gelike als de phise. Haer pro-
jecture oft ouersieken is gelick
haer hoochde. Sy wort gedepte
in vier deelen: beerste deel suldy
geuen d onderste cornice/en dat
deel voortso deplen in drij deelen/
een deel sietchede voor de fascia/
en de twee resterende deelen voor
de cornice. Mer van de resterende
drij deelen d cornice suldy een deel
nemen tot den oppersten thorus
en den regule/dat selue deel ge-
depte in vier deelen: een deel voor
den regule/en drij deele voor den
thorus: en de twee resterende de-
len vande eerste deelen wordē ge-
nomen tot het ouersieken oft pro-
jecture de welcke correspondert
met de hoochde. Het benedenste
deel wort gedeelt in elf deelen/
en altoos geestme twee van dien
deelen den regule en een deel den
canaliculo. Dac behoort te sijn
drij canaliculi/also diep wesende
als sijn breet sijn. In deser ma-
nieren wort die gantse Colonne
op gemaect met alle haerder
toehoozen/hebbende in alle
deelen haer Symmetrie en recht-
te mate/also die in andere tijden
byde stamcyen en te Venegien
gebuict is gewees.

schacht

tfeacht cimatia

plintje

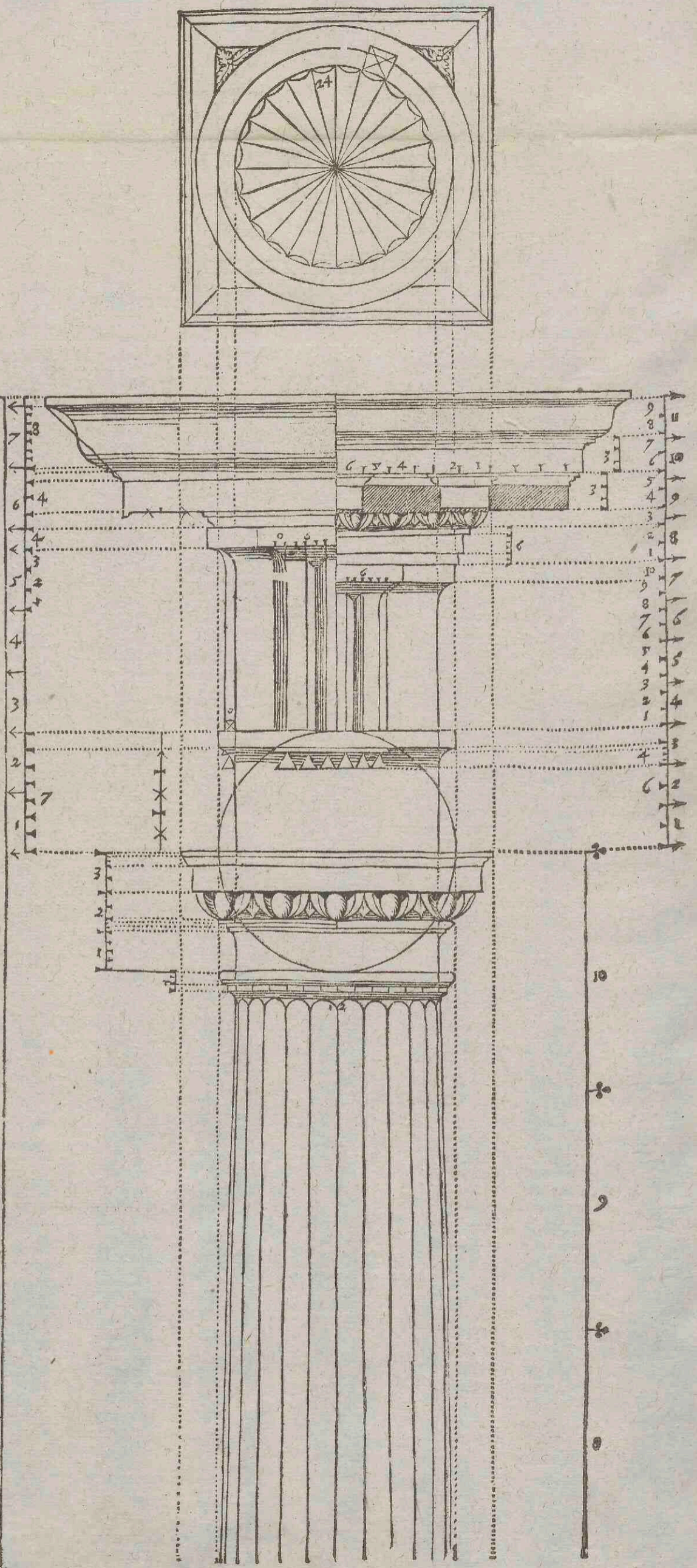
opper cimatia

stylobate

basis

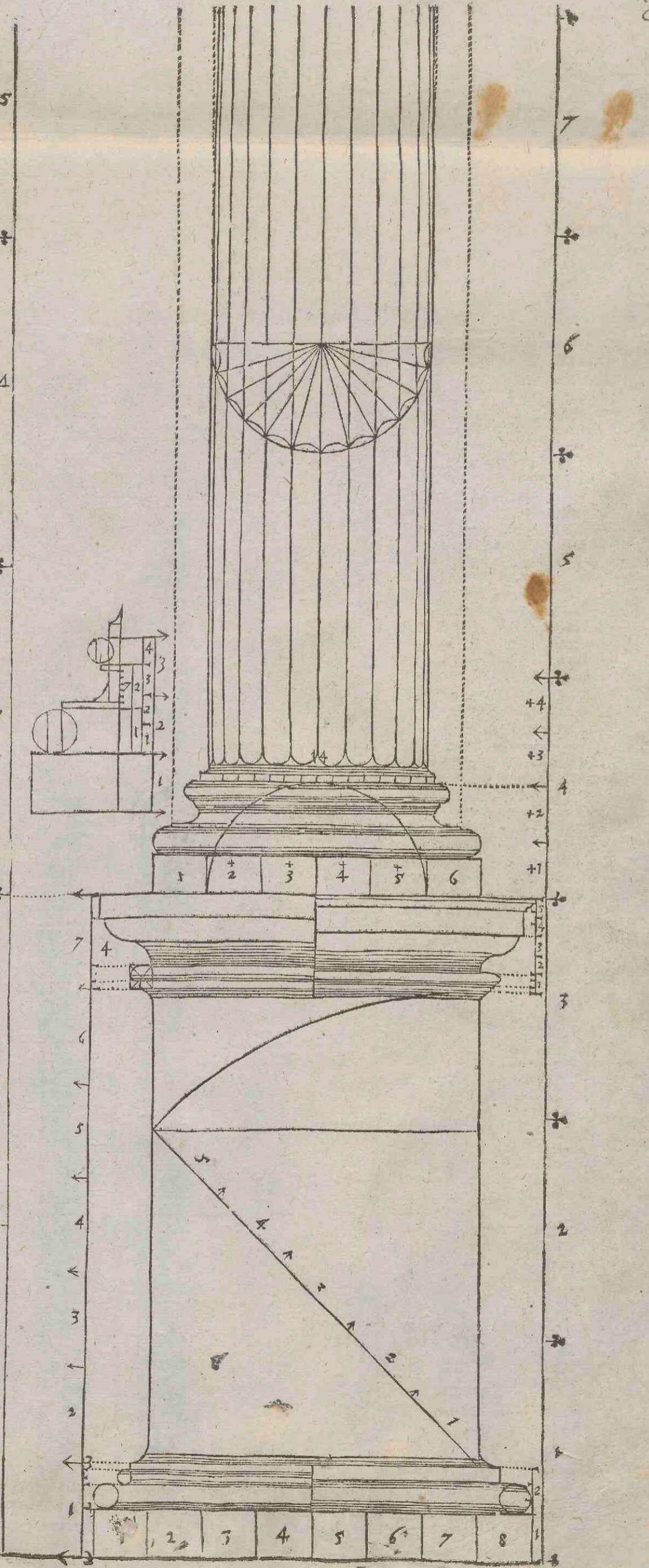
II.
Doric.

De tweede Colone wort gelekē by eenē ruse. De hoochde vā deser colone wort gedept in acht deelen: waerāf de twee deele zūn sullen de hoochde der stylobate. Dese .ij. deelen deplmē vooz in dzy and deele/ een deel sal wesen de dicte vā de scacht/vij. deele sullen zūn de hoochde met haer cymatiū en Capiteel. 21d? so sal de scacht mitgaders de stylobate. x. deelen hooge zūn. Depl de dicte vā de scacht in vier deelen: twee vā desen deele daer toe gebāf ma hē de bzeppde vā de stylobate: en op elcher syde een deel tot d dicte vā cymatiū des scachs oft d stylobate. De hoochde der stylobate wort gedept in .vij. deelen/waerāf de twee wterste deelen maken het boueste en d benedenste cymatiū. de .v. resterende deele suldy in een viercāt scrijue nade bzeppde d stylobate: dē diameter vā dien sal wesen de hoochde vā de stylobate. Depl dat onderste cymatiū in .ij. deele/ een deel sal wesen dē plintheus/dand ghedepl zūnde in dzy deele/ geest dē thoza twee deelen/ en d derde deel dē opperste regule op de rechte syde. Dander op de slincke syde suldy insgelijc deplē in twee deelen/ waerāf een deel zūn sal den plintheus/ tweede deel suldy insgelijc deplē in .ij. deelen/ daerāf suldy eē deel geuē den benedensten thoza / en deplē dand in dzy deelen/ waerāf de .ij. makē dē thoza/ derde maect den regule oft plaethe: maer sū moeten elck eē viercāt ouerstekens hebbē. De dicte vā elck cymatiū sal wesen tseste deel d bzeppde d stylobate. Dopperste cymatiū vā de scacht op de rechte syde/ sal gedeplē worden in vijf deelen/ een deel sal gegeuē wordē den astragalus/ twee der cornice/ en dander twee dē plintheus. Cymatiū vā de scacht op de slincke syde sal gedeplē worden in vier deelen / een deel is den astragalus/ twee deelen makē de cornice/ resterende deel is den plintheus. Cymatiū vā de scacht dwelech gesede wort op de stylobate/ sal half soe dicke zūn als den scacht/ gedeplē wesen in dzy deelen/ so is een deel den plintheus: de reste gedeplē in vier deelen/ so is eē deel den oppersten thoza: en de resterende dzy deelen in twee gelicke deele ghe deplē wesen/ so geestmē eē deel den benedensten thoza/ dand deel dē trochilo oft scotie / en dit ghe deplē zūnde in .vij. deelen/ so suldy daerāf makē de twee regulē daer mede dattet gesloten wort. Den opperste regule salmē aldus maken: deplē de bzeppde des scachs in .vij. deele/ en neemt dē helft vā dien tot de bzeppde/ en dand helft tot donerstēkē. Het ouerste hēn oft proiecture vā dand leden sal gemact wordē so als geteekē is inde Technographie vā de scacht. Toerdunnē vā de scacht sal op elcke syde zūn eē viercātē deele (als vooz? is vā de Tuscanā) om dat den scacht bouen .vij. deelen dick zūn soude. De dicke des capiteels is de helft vā den scacht beneden: ghe deplē in dzy deelen / een deel is den sophonus oft phypse/ dander deel is dē cymatiū/ en d derde is de quadze. De helft vā de phypse sal zūn de tema oft iust onder de phypse: benedenste derde deel vā den echinus sal zūn den regule: een derde deel vā de quadze is de sima oft cornice. Douerstēken des capiteels sal sulc zūn dat elck

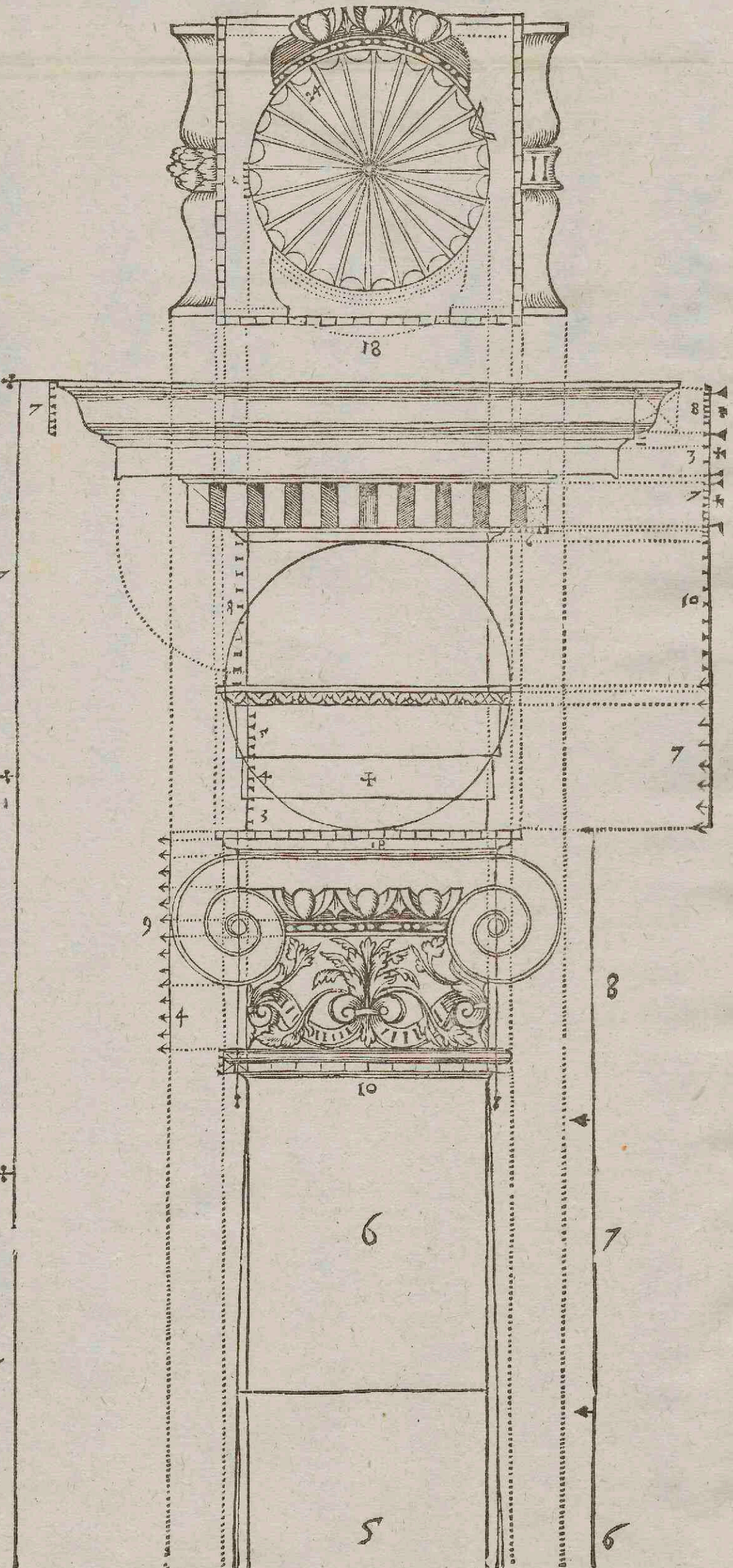
lidmate oft deel eē quadraet ver re ouersteke. Op capiteel sedmen darchitrabe oft epistilium en heeft de half dicte des scachs. Tseuēste deel vā dzy is de tema / en steet so verre tot als den scacht dūne. en wort opgesede so als dat bliēt inde figure.

Hier nae volght de phypse oft supercilium. Haer hoochde op de slincke syde is vā dzy deele sulc als de architrabe. .ij. deelen heeft. D derde deel vā de phypse deplē men in dzy deelen en een deel vā desen sal wesen den regule bouē den triglyphum. de welke aldus gemact wort. Sūn hoochde vā darchitrabe af tot aenden regule bouen sal gedeplē worden in dzy deele/ en twee vā dese schuen deele bzeet zūn en dzy hooge. De halve bzeppde wort gedeplē in sesse deele. een deel maect de fascia/ de twee maken den plintheus / en twee makē dē canaliculum. haer dicte sal zūn soot bliēt bide figure geteekent met letter o. Ond den triglypho hangē ses gutten/ dese sullen bzeet zūn tsefedeel d hoochde vā de architrabe. den regule oft plaethe daer sū aen hāgen is vierde deel vā de gutte. Op de phypse sedmē de coronice/ die is so hooch als darchitrabe. Si wort eers gedeplē in twee deele/ waerāf de eerste deel gedeplē wort in vier deele/ en een vā desen deelen is de sima/ de twee zūn de corona/ het resterende deel is de clemē sima die daer op gesede wort. Tweede deel in .vij. gedeplē wesen de is de sima die op de corone gesede wort / en een steuēste deel daer toegedaen sal wesen tplaethe bouen de sima oft cornice. Haer proiecture moet viercāt sūn. Maer de proiecture vā de corone ond de cornice maectmē ald? Deplē darchitrabe in dzy deelen/ de phypse sal vier vā sulche deele hooch sūn/ en de coronice oock so hooch. Thiende deel vā de phypse sal wesen tplaethe bouē d capiteel. Maer capiteel suldy deplē so vooz? is. De coronice suldy deplē in .ij. deelen / de twee deelen dat sūn de .ij. fascien/ een deel is de thoza/ twee deelen sūn de mutill oft craeghsenen/ twee de corone/ en twee de sima. Die mutill in dzy deelen gedeplē wesen/ so is een deel de sima vā de mutill/ en de proiecture bouen dien maectmen ooc also. Die twee onderste deele die dē fascien gegeuē wordē / sullen gedeplē worden in ses deele: twee vooz donderste fascia/ en dzy tot de bouen se/ het resterende deel dat is den regule oft plaethe ond den toz? Die mutill wordē ald? gemact: Deplē den tozus beginnende aen zūn middelt tot aen den cant ter rechter syden in ses deelen / een deel vooz dē halve mutill? en dzy daertussen/ en twee tot den ghe deelen mutillus/ de dzy vooz donerstēken/ en alle dand deele worden in viercāt ouerstēken. Maer wilt ghi de colone scrieren dat is gotewūs wthold / so suldy .vij. friges oft goothens maken / en ghy sulse so diep maken gelick bouen in de Technographie oft platte forme geteekent is. Alle deelen gemeten zūnde soe geseyt is/ so sal dese colone haer rechte symmetrie en proportie hebben/ also men sien mach inde figure.

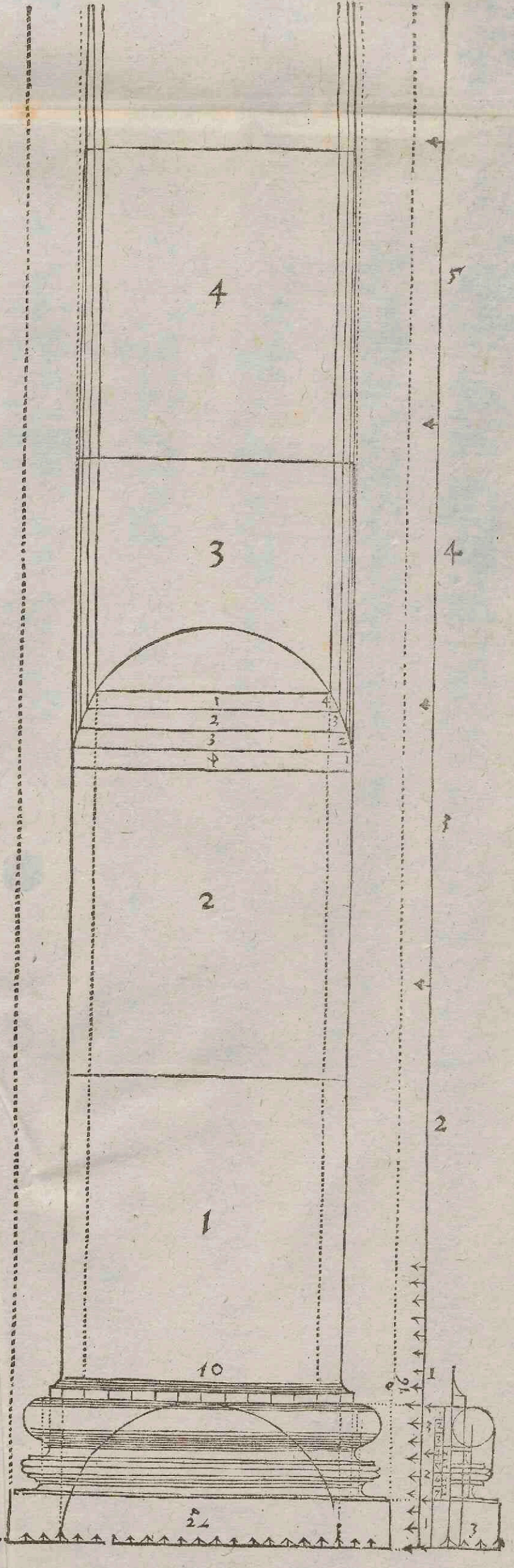

III.
Ionica. f.

De derde Colonne (so wij inde Prologe geseyt hebben) wort gemaect nade stature des lichaems vā eender vrouwen. De hoochde vā deser Colonne moet gedept worden in vij. deelen / waerof dat een deel geteekent met d letter a wort gedept in .xxv. deelen / en dat is de gantsche hoochde van den Plinthus benedē. Daer nae laet op elcher syden d'ij deelen staen om te maken de dicke van tymatium beneden / de resterende .xij. deelen makē de dicke des schachts der Colonne. De hoochde des schachts oft der coloumen midsgaders tymatium en capiteel heeft acht deelen der dicke des schachts. De basis heeft de half hoochde d' dicke des schachs. En gedept zijnde in d'ij deelen / so is een deel d' Plinthus / De twee resterende deelen suldy deplē in vij. deelen / daerof cōpeteren die d'ij den bouensken chozo / en de reste wort gedept in acht deelen / daer af sijn de twee deelen de .ij. middelste astragal / en de helft van eē deel sal zij een plaetke oft regule. Den regule diemen sedt op den corus vā ebenedēse tymatiū wort aldus gemaect: Deplē de hoochde des schachts in .xij. deelen / een deel op beyde syden is toerdunnen des schachts / en eē half deel is de hoochde des regels en die epheora oft ouerfeking. Die ander deelen oft lidmaten sullen haer projecture hebben / so hier inde figure geteekent staet inde platte forme des tymatiū. Bouen ten eynde des schachts sedtmen capiteel / wiens deplinge aldus gemaect wordt: Deplē de hoochde des schachts beneden in .xviij. deelen. Sedt die .xviij. deelen bouē op capiteel / en sedt op elcher syde een half deel daer toe. Den regule daer in dat dese .xviij. deelen staen / moet een half deel breet sijn. Een van dese deelen maect de sima / also dat sijn and'half deel met d' regule breet sijn. De dese .xviij. deelen des regels suldyer .ix. cor syden setten / deplende die aldus / een deel compeeteert d' sima / twee deelen den trochilus der volute / twee deelen den echino met de ouiculis oft scaepsoogen / een deel den astragalō met de baccis oft besien / de d'ij ouerblijuende deelen hooren tot den haluen cirkel beneden aende voluta. Onder de volute sullen noch vier van dese .xviij. deelen genomen worden totter phypse. Int opperste des schachts salmen maken een tenia / hooch wesende een twalefste deel der hoochde des schachts / gedept in d'ij deelen / een deel tot tplaetke / twee deelen tot den astragalus / wiens projecture so groot is als sijn hoochde. Die voluta oft flecklinie wort geteekent somen sijn mach inde figure vā de groote volute der Ionica colouma. Om den schacht te verdunnen / so suldy de coloume van ebenedēse tymatium af deplen in ses deelen en daerof sullen de twee deelen bli-

nen staen. Dan so treect recht linien op beyde syden beginnende aen ebenedēse twalefste deel des schachts tot bouē toe: en dweerse linien doer elch deel van dese deplinge van sesse. En als alle dese linien getrocken sijn / so suldy bouē de linie des tweede deels maken eenen haluen cirkel van deen eynde d' hoochde des middels des schachts tot dan eynde. Daerna suldy de twee bogen des haluen cirkels die tusschē de opgeueer de linien begrepe sijn deplen in vier gelijcke deelen / en die mids de dweerse linien t'samen voegen so comt dan deesse en opperste deel / en raect de linie die van het twalefste deel opgerecht is / ter plaetsen daer s' d' cirkel deplē: en als dese linie opgeueert wesende ten eynde vā sesse deel des schachts genaect / so suldy oock linien treckē tot de andere deplingen des cirkels / en die sullen daer mede ouer een comen. Als dese linie also getrockē sijn so begint aen den haluen cirkel / en treect linien om te verdunnen / so als ghi nuweche sien in dese figure. En also comt de coloume tot haer oprechte verdunne. Op dat capiteel setmen de architrabe / wiens hoochde sal hebben de halue dicke des schachts benedē. Deplē dese architrabe oft epistilium eerst in seuen deelen / een deel gesdy der sima / also dat derde deel vā d'ij is vooz tplaetke. De sesse resterende deelen suldy deplē in twalef deelen / d'ij deelen tot behoef van de benedenste fascia / vier tot de middelste / en vij tot dopperste / ouer gesseke en opgeset / so dese figure mitwilt. Ylernaē volche de phypse / die is so hooge als de architrabe / gedept in negen deelen / een vā dien deelen is eē cleyntima oft cornisken onder d' denticulus / het derde deel der reste maect tplaetken / en de and' twee deelen maken de sima. Op de sima sedmen vierhoecige tandē / de hoochde van dyen is so hooge als de middelste fascia der architrabe / en het ouerfeken van dien accordeert met de hoochde. Syn hoochde is de helft van d' hoochde / en de twee derde deelen d' hoochde staen die tandē oft traechfennen van malcanderen. Op den denticulus vneghetmē een cleyntymatium / hooch wesē eē sesse deel vā eē d' denticulus / het d' de deel vā dyen is tplaetke / de reste dat is de sima in viercant ouer gesseke. Na desen so maectmen de corone / en die is so hooge als de middelste fascia inde architrabe / tderdedeel van dyen is de sima / en de reste dat is de fascia. De projecture is gelic het ouerfeken d' phypse / alsome sien mach in dese figure. Bouē op d' d'ij de vā d' coloume sedtme de coronice / en die is so hooge als de hoochde der middelste fascia van de architrabe (die wij met een crups geteekent hebben) gedept in seuen deelen / en een deel daer toe gedaen. Een sesse deel vā d' coronice dat is tot behoef vā tplaetken / de reste is tot behoef van de sima / het ouerfeken van tplaetken is gelic de hoochde. Ist dat ghi de coloume wilt stieren / so suldy haer ciferentie oft omloop deplen in .xviij. deelen / en een vā dese deelen deplē in vyne so is tussche deel de stria / en de resterende deelen makē de stris oft de canalicul. Dit is de maechtrige symmetrie en proportie vā deser coloume / te noone en te ynthe geseyt by d' excellēse Architect Maerco Vitruuius.

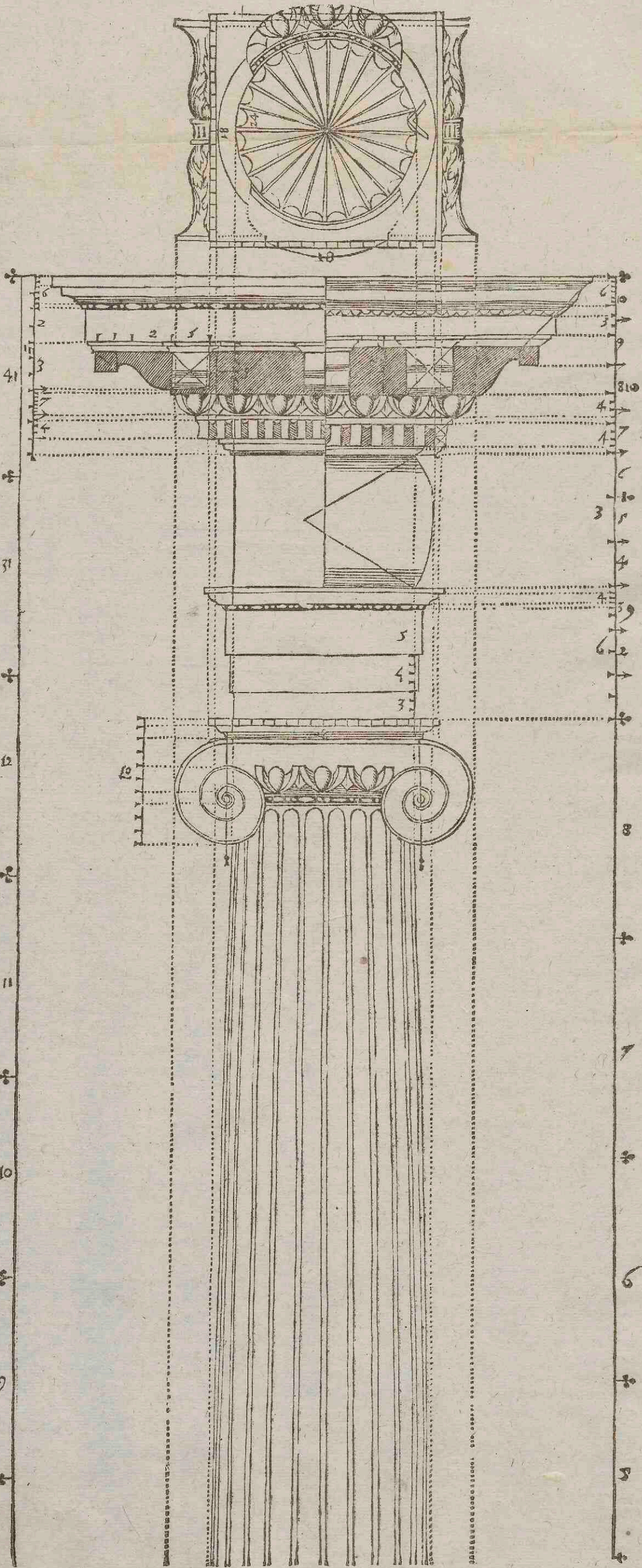
III.
Jonica ij.

Daer is noch een and faetsoen vā
 Jonica colomne/die is der Jonica
 seer gelick wgenomen een stylo-
 bate/alsoot blijct by dese figure.
 De hoochde d colomne wort eerst
 gedeylet in .xiiij. deelen/daer af sal
 de stylobate dñ deelen hooge zyn.
 Ende de stylobate suldy deylen in
 acht deele/een deel is cymatiū de
 nedē/ēē deel is cymatiū hōuē:
 de reste gedeylet in dñ deele/so sul-
 len de twee deele zyn de brydde d
 stylobate. De twee cymatiū opde
 rechte syde wordē aldus gemaect/
 Deylet de basis in dñ deele/der vā
 die deele is de plinthe/der twee de
 deel is de sima des plinthe: en die
 gedeylet zynde in ses deele/so is eē
 vā dien deelen tplaethe opden plin-
 thus/ēē een deel is den regule bo-
 uen de sima. Derde deel der basis
 sal gedeylet wordē in twee gelicke
 deelen/daer af wort een deel gege-
 uen den tozo/ēē dand dē trochilo/
 wyens vyfde deel is tplaethe onā
 den tozus. Mer den tozus gedeylet
 wesen de dñ deele/so is een der-
 de deel t bouensse plaethen/ en zyn
 ouersseken is tseste deel d brydde
 vande stylobate. D bouensse cy-
 matiū oft cornice d stylobate wort
 ten iersten gedeylet in twee deelen:
 en d bouensse deel vā dñ wort we-
 ders gedeylet in .iiij. deelen/ de twee
 deelen maken de fascia/ en derde
 maect de sima. ebenedensse deel in
 vier deele gedeylet zynde/so is vier
 de deel de fascia/ en de dñ maken
 de sima: wyens sesste deel bouen is
 tplaethen. Dit moet al int viercāt
 ouersseken gelick de basis.

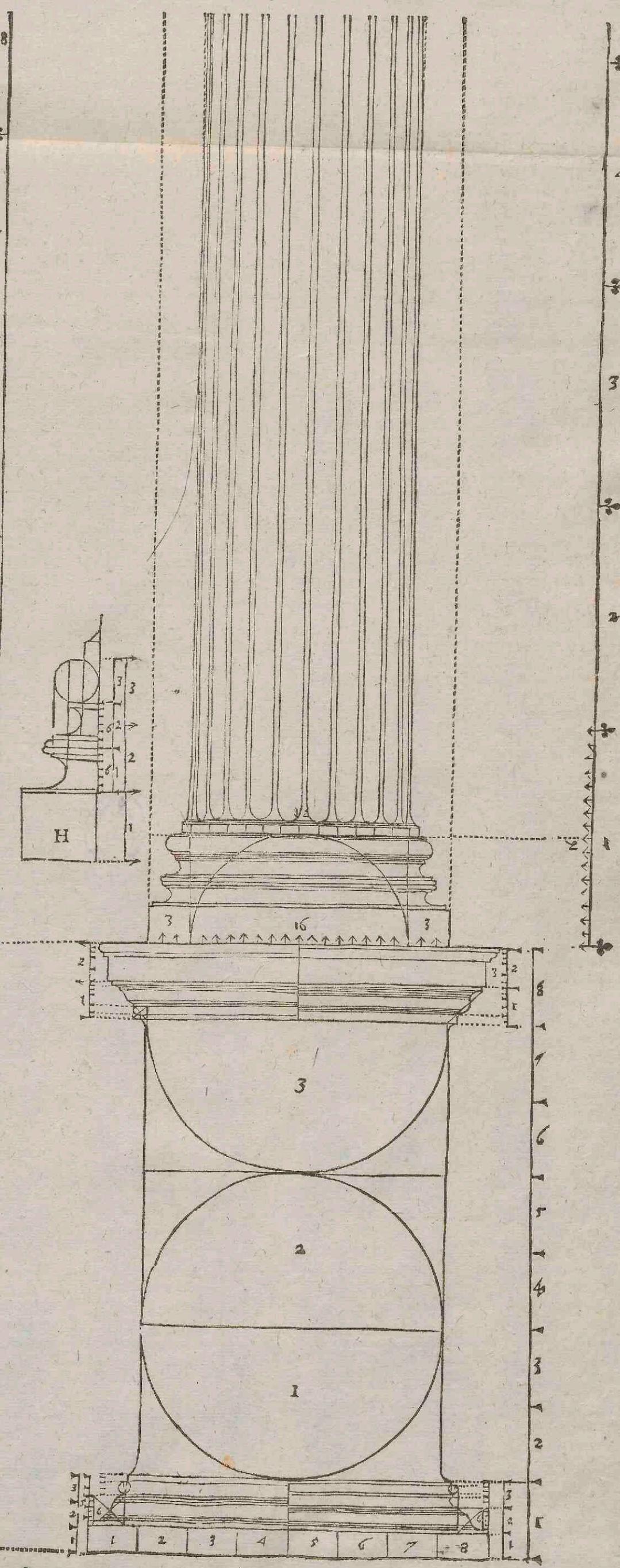
De basis opde slinche syde moet
 eerst gedeylet wordē in dñ deelen/
 een deel is den plinthe/ en de twee
 deelen wordē gedeylet in vif and
 deelen dñ vā dñ maken de sima/
 en twee den tozus. D bouensse
 sesste deel d sima/ en t bouensse der-
 dedeel vande tozus wordē gegene
 dē twee regulen. D bouensse slinche
 cymatiū wordē wtgedeylt gelick
 cymatiū opte rechte syde. opde
 stylobate sedmē dē schacht mee zñ
 cymatiū/aldē? Deylet de gāse bryp-
 de d stylobate in .xvij. deele/de .xvij
 vā dien deele sille zyn de dicte des
 schachts benede: en de dñ restren-
 de deele zyn de hoochde vā cyma-
 tiū. Ist dat ghy vā die .xvij. dee-
 len een deel maect/so sal dē schacht
 acht vā sulckē deelen met de vo-
 luta en haer basis hooch zyn.

Dat cymatiū dat opde stylobate
 gesēdt wort heeft de half dicte des
 schachts/ en wort gedeylet in dñ dee-
 len/deen is de fascia benede/ de re-
 sterende twee deele gedeylet zynde
 in dñ deele/so is een deel den bouensse
 thozus. Tghene datter ouerblifst
 wort gedeylet in ses deele: twee vā
 dese deele sijn de middelste astraga-
 li: en een deel is tot behoef vā den
 regule onder dē tozus: en een half
 deel is voor dē regule oft plaethe
 bouē de fascia: en tplaethe dat op
 de astragalē is/ dat is eē half deel:
 mer tgene dat daerom is/ datts eē
 geheel deel. Den regule op dē to-
 zus sal aldus gemaect wordē: deite
 de dicte des schachts in twalef dee-
 len: een half deel vā dien .xiiij. deele
 sal wesen de brydde en proiecture
 des regels. Het gante ouersseke d
 deele vā cymatiū bliest genoech
 in de ictyographic die wij geteek-
 hent hebben metter letter H.

Het verdunnē des schachts wordē
 gemaect vā twālfen vā die eerste
 Jonica/also datter op beyde syden
 een twalefste deel verdunt wordē.

Op opperste des schachts sedmē
 trantel/ en dat wordē gedeylet ge-
 lica als gescreuē staet in de eerste
 Jonica/te wete: Deylet de dicte des
 schachts in .xij. deele: waer af dat
 de negē en eē half ter syde gesēdt
 sille wordē/ en eē half deel sal zyn
 voor dē regule bouē de sima/ en eē
 geheel deel gesēmen d sima/ twee
 dē trochilo/ twee dē echino/ een dē
 astragalo/ en de dñ restrende der-
 le wordē gegene dē haluē circhel
 d voluta. De fleclintie behoort ge-
 trockē te wordē so als gestreuen
 staet in de voluta vā t groot capi-
 teel. Hierna volcht de architrabe/
 phypse en cozonice/ en de hoochde
 vā allen desen is vierdedeel der
 hoochde des schachts/ en wort ge-
 deylet in thien deele/ waer af dat de
 dñ deelen geattributionert wordē d
 architrabe/ dñ d phypse/ en vier d
 cozonice. Dat epistilium oft archi-
 trabe suldy deylen in ses deelen/
 waer af dat eē deel maect de sima/
 die andere suldy deylet in .xij. deele/
 en dñ vā dñ maken dē onderste
 fascia/ vier de middelste/ en vif de
 opperste fascia. Hoe sñ opghesēdt
 wordē/ en het ouersseken vā dñ/
 dat bewijst de figure. Die and dñ
 deelen vā de tien deelen sille geno-
 mē wordē tot d phypse. Hare enta-
 sis/ dat is hare bryck/ sal gemaect
 wordē vā eē trangel oft dñ
 haeck/ so mē sñ mach inde figure.
 De Cozonice wort gedeylet in ses
 deele/ deerste is dē denticul/ maer
 daer af wort genomen vierdedeel
 tot behoef der sima/ twee de maect
 den Echino/ maer daer af wort ge-
 nomen vierdedeel tot behoef vā den
 regel oft plaethen/ den echino/
 mer dē denticul/ hebbē haer ouer-
 sseking oft proiecture int viercāt.
 Twee deelen suldy dē mutilis ghe-
 uen/ een deel der cozone/ en dieste
 der sima. Twiifste deel der mutilis
 dat is de sima bouen de mutilis.
 De mutilis sille so bryct sijn als sñ
 hooge sijn. Het bouensse derde deel
 d cozone maect de sima. Het sesste
 deel d bouensse sima dat attribu-
 ertmen den oppersten regule oft
 plaethe. Dat geheel ouersseken d
 cozonice sal also veel zyn als haer
 hoochde. Op de slinche syde wort
 de cozonice andē gedeylt wātmēn
 deylet in elf deele: donste maect
 de sima/ de dñ deele makē dē den-
 ticulus en echinus/ dñ maken de
 mutilis/ twee de cozone/ en twee
 de bouensse sima. Derde deel d be-
 nedensse sima gesēmē den regule
 oft plaethen. Vā de dñ deele die
 dē echinus mitgads dē denticulus
 maken/ is thalf deel den denticul/
 en dand helfe is dē echinus. Twee
 de deel vanden denticulus sal wese
 den regule onā den Echino/ maect
 tsevensse deel vande echino/ maect
 dē regule oft plaethen onā de mu-
 ril. Twiifdedeel d mutili maect de
 sima int opperste vā die/ en sñ zyn
 so hooge als sñ bryct zyn/ de projec-
 ture is tweemaal so groot als de
 hoochde: sñ wordē gaten vā wtge-
 groeft/ so men siet inde figure.
 De cozone en heeft hier geen dey-
 linge/ maer de bouensse sima wort
 gedeylet in ses deelen/ dē astragal/
 heeft een deel/ de sima int viercāt
 ouersseken weseē heeft dñ dē
 len/ tgene dat daer restert geest-
 men den abac. Aldē wort de Co-
 lonue gemaect nae haer symme-
 trie/ en heeft de half dicte vā thene
 densse plinthus vierdienmaal inde
 hoochde. Dē schacht vā dese colom-
 ne wort gestreuet met .xiiij. strekē
 in sulcker maniere als wij gestre-
 uē hebbē inde voor gāde Colone.

III.
Corinthia. I.

De vierde Colonne wordt om haer eynde en proper teere dun heyt wille gelijck by een schoon sonne maget. De hoochde van deser Colonne suldy deelen in acht deelen; en een vā desen deelen in vijf deelen ghedeelt zyn; de so sal een deel bouen bliuen staende. Dat achtste deel der Colonne beneden wort gedeelt in tweentwintich deelen gheteckenheit met de letteren a b / ende soe groot is de bypde vanden plinthus; daerna so laet op elke syde dñ deelen staen tot de hoochde van tymatium; en die resterende .xxj. deelen maken de dichte des schachts.

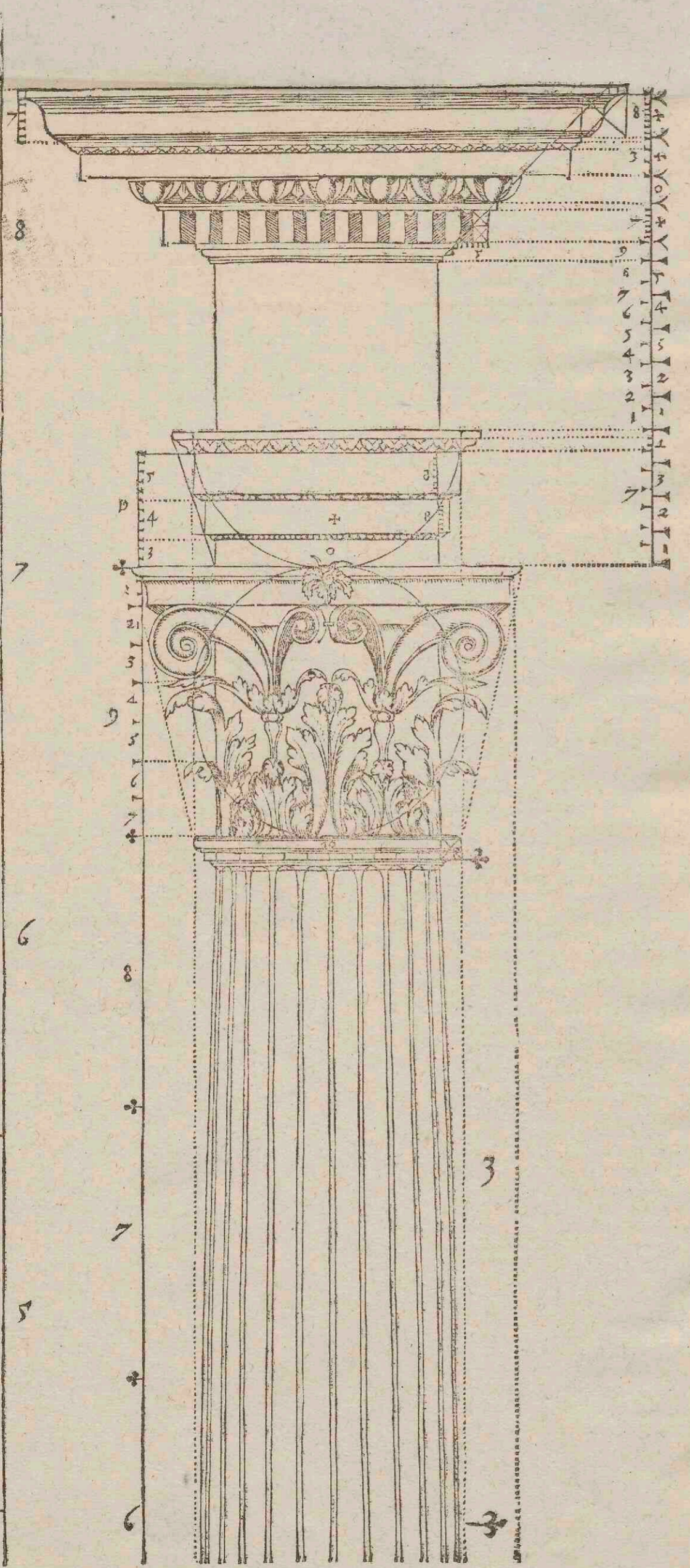
De Colonne met den Capiteel ende benedenste Tymatium moet negenmael so hooge zyn als den schacht dich is.

De Basis der stylobate heeft inde hoochde de half dichte des schachts; vierdedeel van dyen is de hoochde vanden plinthus; de reste wort gedeelt in vijf deelen / waerof dat een deel is den bouenssen toms. Daerna deylt een van dyen vijf deelen in vier deelen / ende een deel van dyen vier deelen gevoecht tot de benedenste vijf deelen / so is dat de benedensten thorus. Tspacium tusschen de twee toms suldy deelen in twaelf deelen / twee deelen makē twee astragalos / een half deel maect den regel onder den bouenssen thorus / ende dander helft maect den regel oft tplaetken bouen de astragalen / ende een helft tplaetken ond de astragalen. Maer tplaetken op den benedensten toms sal twee dedeelen van een deel byet zyn. Tplaetken op de basis wort gemaect aldus: Deylt de dichte des schachts in twaelf deelen / een van dyen deelen is toerdunnen des schachts; ende een half deel is de bypde van tplaetken / en een half deel is de proiecture.

De proiecture der resterender le den is sulck ghelijck als men sien mach in de Ichonographie / oft platte forme van tymatium / ge teekent met de R.

Het Capiteel dat bouen op de schacht gesede wort / is also hooge als den schacht beneden dich is. Tseuenste deel des gantsen capiteels is synē bouenssen abacus / ende heeft soe verre ouersstekens als de basis. De platte forme des capiteels ende tfaetsoen van de looueren oft bladeren ende voluten die wort bewesen in de figure des grooten capiteels.

Ten eynde des schachts is de tenia hooch weefende het twelfste deel der dichte des schachts / ende wort ghedeelt in dñ deelen / waerof dat tplaetken een deel is / den astragalus twee deelen / de proiecture is soe groot als de hoochde. Den schacht van dese colonne wordt verdunt so als men sien mach in dese figure

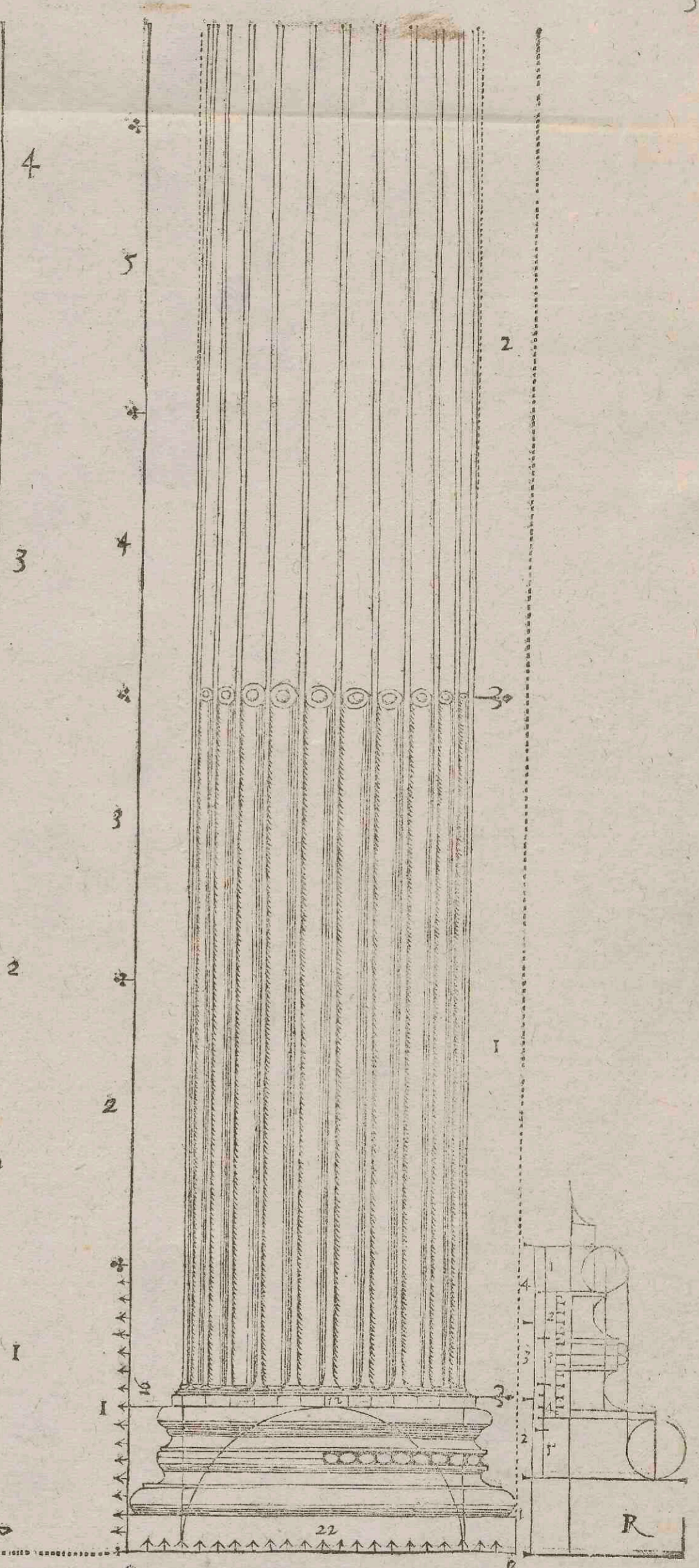
vande eerste Ionica. Ende by woort ghescreet ghelijck den schacht van Ionica. Maer the nedenste derde deel der hoochde des schachts wordt gewilt ghelijck als een pypse ofe stock / soe als men sien mach in dese figure. Da dat capiteel volcht dat epistylum wiesende vā seluer hoochde; wiens seuenste deel is de sima / welcke men deelen sal in dñ deelen / waerof dat tplaetken een deel is / en de sima twee deelen. Die reste des epistylis wort gedeelt in twaelf deelen / waerof dat de dñ deelen geseuen worden der benedenste fascia / vier deelen der middelste fascia / ende vijf deelen d bouensse fascia. Dat achtste deel vande bouensse fascia maect den astragalus onder de fascia. Item het achtste deel vande middelste fascia maect ooc eenē astragalus; ende dese woerde ouergeteeken en opgesede so men sien mach in dese figure.

Hierna volcht de phypse / wiens hoochde gemaect wort aldus: Deylt dat Epistylum in vier deelen / vijf van dyen deelen is de phypse hooge.

Het achtste deel der phypse is de sima / welcke gedeelt wort in dñ deelen; daerof heeft tplaetken een deel / ende de sima twee deelen. Daer de sima volcht den denticul / die is mit gaders zyn plaetken so hooge als de middelste fascia des epistylis oft architrabe / en dit plaetken heeft het seuenste deel der hoochde. Den denticulus oft tandt heeft so veel ouersstekens als hy hooge is; en dese tanden oft craeghsteen zyn half so byet als sy hooge zyn / ende de spacie so sy van een staen heeft twee derde deelen der bypde.

Op den denticulus oft craeghsteen sedmen den Echinus. Die moet also hooge zyn als de benedenste fascia der architrabe. Hierna volght de corone / die is also hooge als de middelste fascia der architrabe. Twee deelen van dese corone makē de fascia; ende dertdedeel maect de sima die op de fascia gesede wort.

Bouen int opperste van der Colonne sedmen de coronice oft opperste sima. En de hoochde van deser coronice is een seuenste deel meerder dan de middelste fascia vander architrabe; ende dit deel is tplaetke bouen de sima / ende zyn ouerssteken oft proiecture is een viercant. Maer die gantse coronice sal int viercant ouersstekē daer toe doende twee quadzate van tplaetken oft regule. En hier inede sal de Colonne haer symmetrie ende proportie hebben / soe als sy by die Architecten in vooreden tyden te Corinthen / Rome / Venegien / en in ander plaetsen gebruyct geweest is.

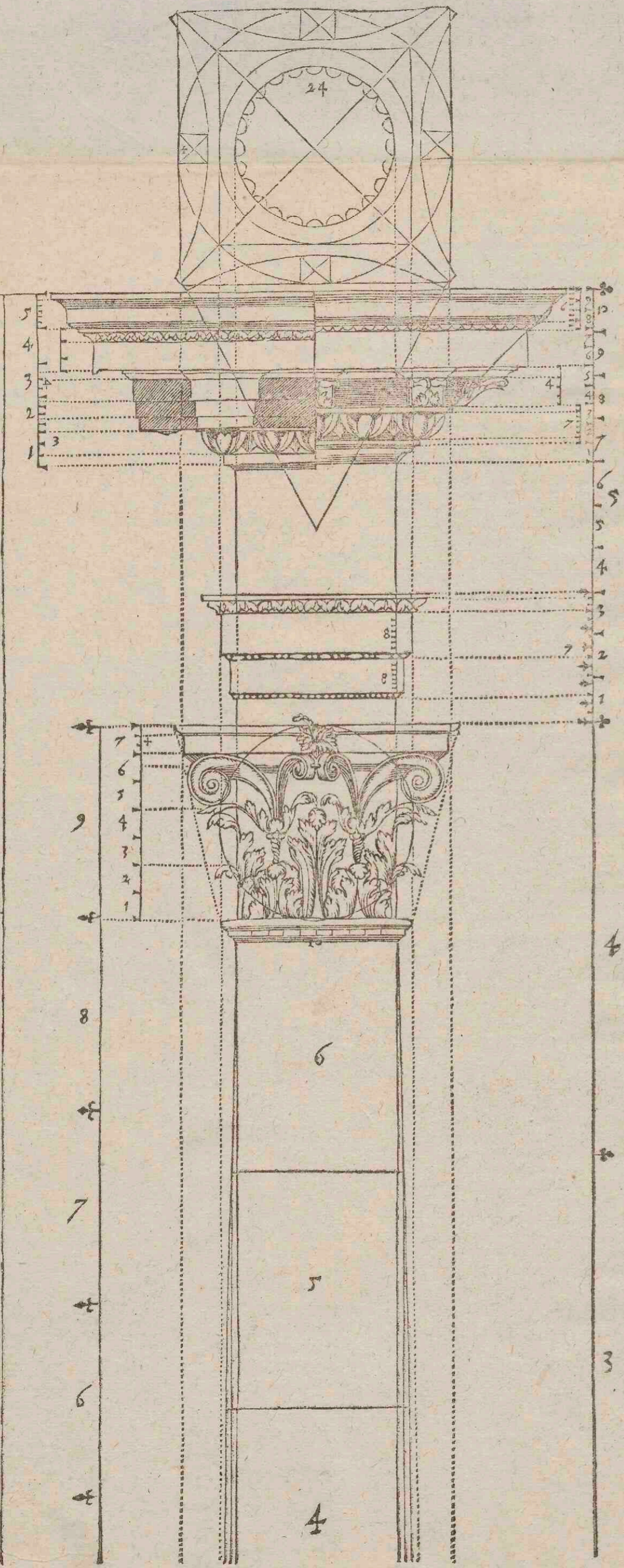
III.
Corinthia .ff.

De tweede Colonna Corinthia is d'voorstaende colomme seer ghe-
lyck wengenome de strobate, maer
si sijn stercker en zommer te sine.
Depl't de hoochde d' colonne in ir.
deelen: so houdt de strobate twee
deelen en dese in .ix. deelen gedeelt
zinde/so is een deel de basis/dand
deel is de coronice van d' strobate/
en de reste wort ghegeelt in viue/
waerof dat de strobate d' deel
inde hoochde heeft. De basis der
strobate moet gedeelt worde in
viue deelen/waerof dat de twee de-
len sullen den plinthus zijn: en de
reste gedeelt wesen in vier de-
len/so heeft den benedenste tozus
een deel/de cima twee deelen / en de
reste is voor d' astragalus boue de
cima/waerof dat t'plaetke neemt
t'berdedeel. T'wisse deel d' cima is
t'plaetken boue d' tozus. De pro-
iecture is t'sste deel d' hoochde van
d' strobate: de proiecture van dand
ledē is sulck als de figure wtwijst.

De coronice d' strobate moet ge-
deelt worden in twee deelen/derste
deel sal wesen de fascia midgads
de sine gedeelt wesen in d' de-
len: dat tweede deel wort gedeelt
in vier and deelen/waerof dat een
deel zjn sal de benedenste cima: en
die d' reserende deelen gedeelt
wesen in twee deelen/so sal de
helft wesen die fascia boue de si-
ma/en dand helft sal zjn d' Ech-
inus on d' fascia. De proiecture
d' coronice is gelyck d'ouersieck d'
basis/te wete/ouersieckende een
quadract.

Op de strobate sedt
men den schacht met zjn basis/de
welcke gedeelt wort aldus: Depl't
de gantse hoochde der strobate in
ses deelen: daerof sal den schacht
vier deelen d'ich zjn/so blifft op el-
ker syde ee deel tot d' dicke d' base.
De colomme midgads haer basis
en capiteel is negemael so hooch
als den schacht beneden d'ch is.

De basis des schachts is half so
dick als d' schacht: en haer hoochde
gedeelt wesen in vier deelen so
is vierde deel d' plinthus: de re-
sterende d' deelen suldy deelen in
viue / so is een deel van dien den
oppersten tozus: dan depl't een van
dien viue deelen in vier deelen / en
een van dien vier deelen geuooght
zinde tot dander viue deelen/so is
dat d' benedenste tozus op d' plin-
thus. De plaetse oft spaciū tusschen
twee tozus moet gedeelt worde in
viue deelen / de twee deelen maken
de twee middelste astragalos / de
helft maect t'plaetke on d' bou-
sten toz / dand helft maect t'plaet-
ken boue de astragalos/en dand
helft maect t'plaetken oft regulē
onder de astragalos. T'plaetke bo-
ue de basis des schachts daerin dat
die .xii. deelen staen/wort aldus ge-
maect/Depl't de dicke des schachts
in .xii. deelen / op beyde syden een
deel dat is roerdunne des schachts/
en halfdeel is de hoochde van t'plaet-
ke: en behoort ee geheel deel ouer
te kicken. De proiecture van dan-
der leden wort bewesen inde sch-
nographie die geteekent is met
een R. Boue t'ende vande schacht
sedtmen t'capiteel/en dat is so hoo-
ge als den schacht beneden d'ch is.
Die hoochde wort gedeelt gelyck
als in derste Corinthia. De do-
luten en loouere wort gemaect
na wtwijst d' figure van t'groot
capiteel. Onder t'capiteel is de

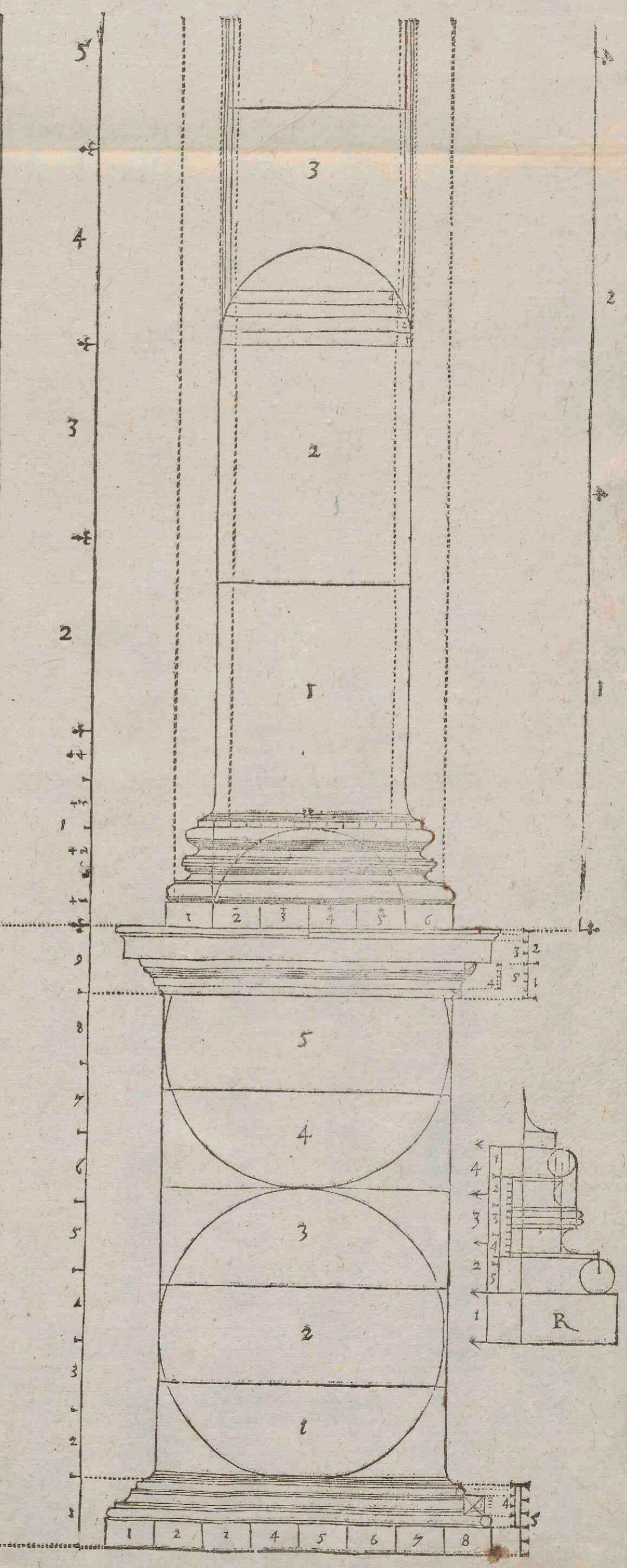

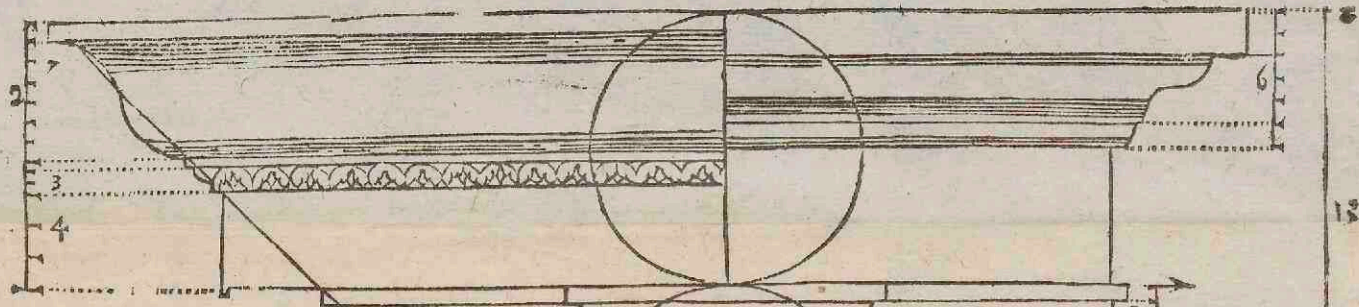
Tentia/die is hooch een twaleffte
deel d' hoochde des schachts/en ge-
deelt wesen in d' deelen / so geest
men den regulē oft plaetke ee deel
en twee deelen den astragalos/en de
proiecture is so groot en deel als
de hoochde. T'edunne des schachts
is sulck gelyck in de eerste Ionische
colonne. Dese colomme mach
gestreect worde gelyck als Ionica
oft gelyck derste Corinthia/gelyck
herwys als geteekent is in de sch-
nographie des capiteels.

Op t'capiteel sedtmen dat epistyl-
ium de phryse en de coronice. De
hoochde van dyen is vierde deel d'
hoochde des schachts/ in dese ma-
nere / Depl't vierde deel in thien
deelen/ en geest der architrabe d' de-
deelen d' phryse d' deelen/ en der
coronice vier deelen / een seuenste
deel der architrabe maect de cima
oft coronice boue aen d'architrabe/
de reste suldy depl't in .vii. deelen/so
heeft de benedenste fascia d' de-
len/ de middelste vier/ en de bouenste
viue. Dan so depl't de bouenste fascia
in acht deelen/so is ee deel d' as-
tragal / en in sulcher voege gestre-
ct d' middelste fascia eenē astragal /
en wort ouer gestreect en gese-
na wtwijst d' figure. De d' de-
len van de voorsz' thien deelen mach
de phryse/so gesept is. De coronice
op de rechte syde moet gedeelt
worde in negē deelen/waerof dat
een deel maect de cima boue de
phryse/een deel maect d' echinus/
twee deelen de mutillen/ twee de co-
rone en twee de bouenste cima.

Daernaes so depl't den echinus in
seuē deelen/ en geest den plaetke
op beyde syden twee deelen. Vierde
deel d' mutillē maect de cleyne cima
boue de mutillen. En ee vierde deel
der bouenste cima geest cleyne si-
ma oft coronice boue die coro-
ne: de reste suldy depl't in ses de-
len/ so is een deel t'plaetken. Het
ouersteken der coronice moet int
viercant zjn. die mutillē sullen soe
breedt zjn als si hooch zjn/ en so
verre van malcanderen staen als
si verre wtwijken/ so als men sien
mach inde figure.

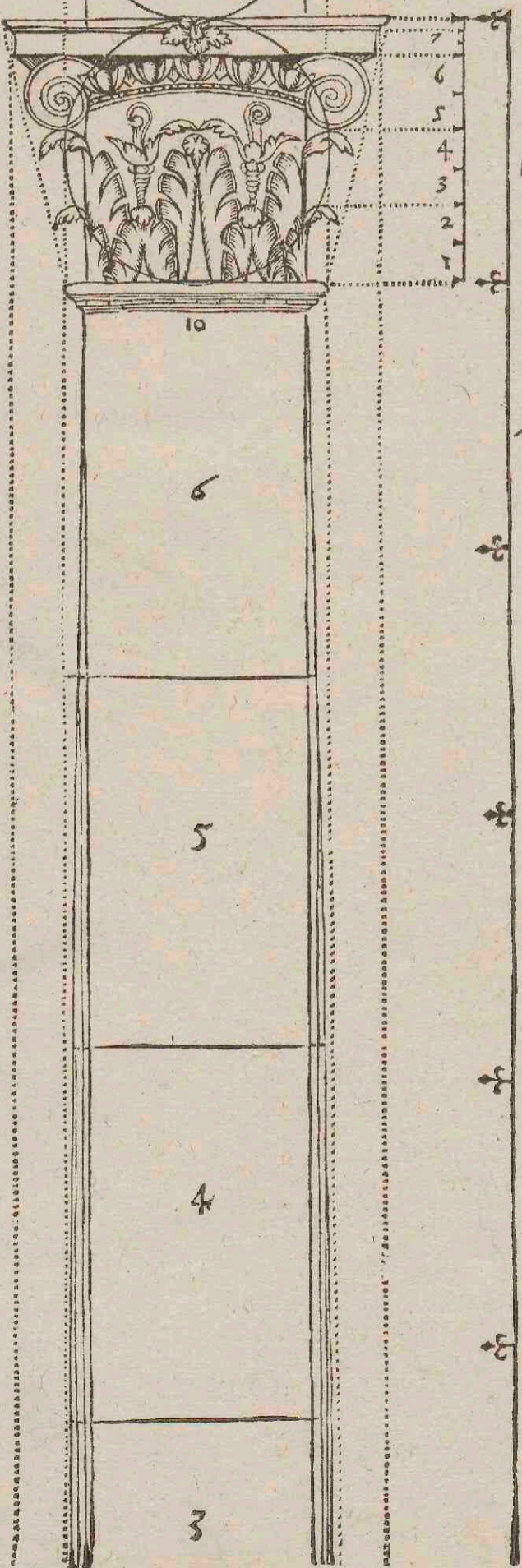
Op de stincke syde moet de hooch-
de d' coronice gedeelt worde in .v.
deelen/ een deel wort gegeue den
Echinus mit gaders t'plaetke/twee
deelen geestmen den mutillen/ een
deel der corone/ en ee deel d' cima.
Een derde deel vande Echinus is
t'plaetke. De mutillen suldy depl't
in acht deelen/daerof wort d' bouen-
ste geuooght met d' corone / dand
2 sal wesen de cima boue aende mu-
tillen. De fascien d' mutillen moet
gemaect werden gelyck gesept is
vander architrabe / en dese mutillē
moet in lengde hoochde/
en dicke viercant zjn / en so verre
van malcanderē staē dat daer mach
tusschen gaen een quadract vande
bouenste corone. Een derde deel d'
corone maect de cima. Maer de bo-
uenste cima wort gedeelt in ses
deelen / en d' bouenste deel van dien
maect t'plaetken. De proiecture d'
coronice moet viercant zjn / te we-
ten soe verre ouersieckende als sy
hooch is. Aldus soe heeft die
tweede Corinthia haer rechte sym-
metrie ende proportie / en eyndt
int negenste deel der hoochde / so
als men in dese figure sien mach.
Te soome vanden een manie-
re van dese Corinthische colomme
aen een kercke diemē aldaer heet
Maria Rotunda dewelcke in ou-
de woorden t'iden is gheheeten
ghewest Pantheon.

V. Composita.

De vijfde Colonne heet Composita/om datse wt and colouen tsmā geseit en te gad gevoecht is. De gāse hoochde vā dese colone moet eerst gedept worden in .xiiij. deele: waerof de stylobate d'ij deele hoochde zj sal: dese suldi deyle in tien deele/so come een deel te wesen de corozone boue/eē deel de basis bene dē/eū de helft vā de restereē deelen sal wesen de b'eyde d' stylobate. De basis d' stylobate sal gedept worden in seuen deele/ twee deele zjn de fascia/ eē deel dē corozone/ twee de sima/ een dē trochil/ en eē dē astragal. Een derde deel des astragali maect de regule boue de scotia: en den bouensten regule heest de half b'eydde des astragali. De twee deele d' sima sullē gedept worden in seffe deele/so hebbe de plaethes op b'eyde sūde elck eē deel. De dicte d' basis is eē seffedreel vā de b'eydde d' stylobate. De p'oiecture d' ledē is sulc gelike als de figure wt wiss. De rechte sūde vā de corozone d' stylobate sal gedept worden in viif deele/ daerof heeft dē astragal met t'plaethē een deel/ de ph'ysē twee deele/ de corozone twee deele. Een derde deel vā de corozone maect de sima/ de twee restereēde deele makē de fascia. Eē vierdedeel d' ph'ysē is dē regule onē de corozone. De corozone is so hooch als de basis. De slinckē sūde der corozone moet gedept worden in seue deele/ eē deel suldy geue dē astragalo en dē regule/ twee d' ph'ysē/ eē den cleynē echin/ d'ij d' corozone/so dat eē deel de sima make/ en twee deele de fascia. Elc deel oft lide moet int viercāt ouer gesehē worden/ dat is/ dat de p'oiecture vā elck deel moet so groot zj als elc hoochde. Op de stylobate sedemē dē scacht/ w'ys dicte behoort gemaect te worden so geseit is inde Corinthse colone/ te wete ald? Deyle de b'eyde d' stylobate in seffe deele/so makē de vier deelen de dicte des scachts/ en de restereēde twee deele makē de hoochde vā de basis. De colonne mit gads haer basis en capiteel is thiermael so hooch als d' benedensse des scachts dick is. De basis des scachts is so hooch als den scacht benedē half dick is. En heest de selue deele en symmetrie gelike de Corinthia. T'plaethē dat geseit wort op de basis daer de .xiiij. deele in staē/ wort ald? ge maect: Deyle de dicte des scachts in .xiiij. deele/ twee vā dien deele sū twerdunnē des scachts/ eē half deel is de b'eyde des plaethes/ en eē geheel deel is zj ouer sechē. Capiteel/ den scacht/ de tonia/ rōdunnē/ wort gemaect so als geseit is inde Corinthia. De colonne mach ghe streper worden na de Ionice/ en oock samthits na de Corinthse mode. Op t'capiteel sedemē de architrabe/ die is so hooch als dē scacht d' colonne bouē dick is/ en wort wt gedept gelike her Ionice en Corinthse capiteel so als bliet inde figure. Na d'architrabe volght de ph'ysē met de mutile/ en is so hooch als dē scacht bouē dicke is. Deyle de ph'ysē in .viij. deele/ so is eē deel de sima bouē de mutile. Die mutile zj so b'ezet als sū hoo ge sū/ en worden goretwōss wt gegroeft alst bliet by de figure. T'pacitū tussen b'eyde moet viercāt zj. Op de ph'ysē seime de corozone vā geliker hoochde. De helft d' corozone is de sima/ dand helft is de corozone bouē de mutile. Eē vierde deeg d' corozone maect een cleyn sima of corozone bouē. Eē seuffte deel d' bouēste sima dat sal wesen dē abac. Alle de deele d' corozone moet elc int viercāt ouer sechē. Dat bouēste deel d' rechter sūde moet gedept worden in seffe deele/ d' benedensse vā d' seue deele maect den echin/ onē de sima: de d'ij deele makē de sima/ en twee deele makē dē abac. De corozone heest so veel ouer sechē en p'oiecture als de sima die bouē de mutile is: mer die bouēste sima wort ouer gesechē en heest haer p'oiecture int viercāt. In deser maniere heest dese colonne haer symmetrie/ en sy eynde en vol b'ezet haer hoochde in .xiiij. deele/ alst bliet inde colou nente Rome int amphitheatrū dwelckme nu ter tijt heet Coloseo. In wat maniere de simē oft corozone crō wtgeholet worden/ bliet inde figure bi dese letterē H M en N. Jst sake datmē dese colonne op eē hoochde plaetse setten wilt/so salmen de basis des scachts makē na de mode vā de eerste Ionice oft de eerste Corinthia.

Hoemen dese vijf Colonnen sal gebuycken ende int werck stellen.

Inden eerste so en wonderd v niet dat de stylobate vā de colonna Tusana op een syde geen cymaticū en heest/ wāt dats daer d' om datse grof en sterck is/ en geseit wort in groote edificie/ als volwerckē/ aecil leryhuysen en dier gelike: en t'ymaticū soude veel plaetsen nemē/ en soude lerte en geseit worden int wt en in voerē vā t'gecut en busen. Daerō sal elck werckmeester inde eerste bedenckē/ welke maniere vā colonnen dat hem best ghelegghen sy tot syuen wercke/ want een colone is stercker en grouer dan dandere/ so wij ōmaent hebbe inde p'efacie. Alsdan mach hypoock den schacht d' colonne een deel oft een halfdeel langer maken/ duncker hē goet. Maer ghe beudet dat twee colouen deen op dand soude moe ten staen/ so sal de hoochde d' onderste coloune ghe deyle worden in vier deele/ en d'ij vā den deele sal de bouenste colone hooch zj/ wt gedeyle wesen met de mate na wt wissen vā de figuren d' seluer coloune. Soc moctmē coesien/ als mē de colouen deē op dand set/ datmē niet cātrarie en sette/ als de Dorica op de Corinthia/ oft de Tusana op de Dorica. Maer men moet daerin de rechte ordinatie houdē/ te wete: dat mē sette de Dorica op de Tusana/ de Ionica op de Dorica/ de Corinthia op de Ionica/ en de Composita op de Corinthia. Sōd'ns nochtās machmē sette de Corinthia op de Dorica/ de Composita op de Ionica oft Dorica/ en de Ionica op de Tusana/ so dattet den Architeet duncken sal best voegende tot syuen wercke.

